

Nr 147.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående pension till ingenjören H. T. Thorstenson; given Stockholms slott den 13 februari 1920.

Under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över civilärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen medgiva, att ingenjören Hjalmar Thorsten Thorstenson må från och med den 1 januari 1920 under sin återstående livstid äga å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 1,000 kronor.

De till ärendet hörande handlingar skola tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott.

GUSTAF.

F. Holmquist.

*Utdrag av protokollet över civilärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 13 februari
1920.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern EDÉN,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena HELLNER,
Statsråden PETRÉN,
NILSON,
LÖFGREN,
friherre PALMSTIERNA,
UNDÉN,
THORSSON,
HOLMQUIST,
OLSSON.

Departementschefen, statsrådet Holmquist anförde:

I en till Kungl. Maj:t ingiven skrift har ingenjören Hjalmar Thorsten Thorstenson gjort framställning om erhållande av pension av statsmedel och till stöd därför anfört följande:

»Jag är född den 23 november 1852 och alltså 67 år gammal. Genom tidigare enskild verksamhet hade jag förvärvat mig stor erfarenhet i byggandet av järnvägar, järnvägsbroar och hus m. m. Den 3 juli 1908 erbjöd mig t. f. byrådirektören Hugo Edling anställning vid statens järnvägsbyggnader vid uppförandet av en ny bro över Ångermanälven, den s. k. Forsmobron, ett såsom känt mycket svårt och krävande arbete, mot en avlöning av 550 kronor per månad. Jag mottog anbudet och anställdes enligt järnvägsstyrelsens bilagda skrivelse av den 11 juli 1908 såsom arbetsledare för ovannämnda bygge. Arbetet avslutades i november 1909, och jag erhöll det bästa vitsord av min närmaste förman, bandirektören i V distriktet.

Järnvägsstyrelsen, som ville fortfarande taga min tjänst i anspråk, beslöt, att jag skulle tjänstgöra tills vidare å styrelsens banbyrå, och erhöll jag därom meddelande i början av december 1909.

Genom avtal av den 18 februari 1910 uppdrogs åt mig att »såsom arbetsledare omedelbart under bandirektören vid V distriktet eller dennes ställföreträdare övertaga arbetena med uppförandet av verkstadsbyggnaderna vid Notviken». Avlöningen utgjorde även nu 550 kronor per månad samt hushållsbiljetter. Detta arbete pågick till den 31 augusti 1911.

Under tiden hade järnvägsstyrelsen genom beslut den 5 oktober 1910 förklarat, att jag skulle i fråga om erhållande av hushållsfribiljetter »vara likställd med tjänstemän vid Statens järnvägsbyggnader».

Den 11 augusti 1911 uppdrog järnvägsstyrelsen åt mig att från och med den 1 september 1911 såsom arbetsledare med den befogenhet, som bandirektören vid II distriktet ägde meddela, förestå arbetena med utförandet av dubbelspår-anläggningen emellan Göteborg och Alingsås. Lönen utgjorde fortfarande 550 kronor i månaden. Med detta arbete var jag sysselsatt till den 31 december 1913. Men redan den 30 november 1913 uppdrog järnvägsstyrelsen åt mig att på samma villkor, som förut gällde, från och med den 1 januari 1914 såsom arbetsledare med den befogenhet, som vederbörande bandirektör ägde meddela, förestå arbetena med uppförandet av nya broar över Dalälven vid Krylbo och över Ljusnan vid Edänge.

Detta arbete varade till den 15 juni 1915, varefter jag anställdes, fortfarande mot 550 kronor i månaden, såsom posthavande ingenjör vid uppförande av ställningsbro för broutbyte över Jädraån vid Järbo och uppförande av en gatuport m. m. i Söderhamn. När detta arbete den 16 maj 1915 blivit utfört, beordrades jag till posthavande ingenjör vid bankförstärkning söder om Edanebron och längs Stödesjön, vilket arbete slutade den 15 januari 1917. Därefter övertog jag sysslan såsom posthavande ingenjör vid grundläggningsarbetena för bro över Stora Lule älv vid Inlandsbron, varmed jag var sysselsatt till den 31 december 1917.

Genom beslut den 20 december 1917 bestämde järnvägsstyrelsen, att jag, som då innehade tillfällig anställning vid inlandsbanans norra distrikt, skulle från och med den 2 januari 1918 ställas till V distriktets förfogande för tjänstgöring, som bandirektören ägde bestämma. Lönen utgjorde allt fortfarande 550 kronor i månaden. På grund av detta beslut uppdrogs åt mig befattningen såsom posthavande ingenjör vid uppförande av ställningsbro över Ume älv vid Vännäs och kollossningskaj i Örnsköldsvik.

I december 1918 erhöll jag meddelande, att jag från och med den 1 juli 1919 vore uppsagd från den mig anvisade anställningen hos statens järnvägar på den grund, att lämpligt arbete vid statsbanorna icke vidare kunde beredas mig.

Under tiden från den 1 januari 1919 till den 15 mars 1919 tjänstgjorde jag såsom posthavande ingenjör vid uppförandet av ny bro över Norsälven.

Emellertid yppade sig för mig möjlighet att få anställning hos byggnadskommissionen för dubbelspåret Rönninge—Ström redan från den 15 mars 1919, varför jag i skrivelse av den 4 mars 1919 anhöll om avsked från min anställning hos statens järnvägar. I skrivelsen, i vilken denna min anhållan framställdes, har jag såsom skäl för densamma åberopat järnvägsstyrelsens redan därförut gjorda uppsägning. Min anhållan bifölls av järnvägsstyrelsen, och erhöll jag där-

efter anställning hos förenämnda byggnadskommission vid dess arbeten i Södertälje mot en lön av 600 kronor i månaden. Detta mitt arbete upphör den 31 december 1919.

Av bilagda meritförteckning framgår, att jag under hela mitt liv, sedan jag lämnat Chalmers tekniska institut, varit sysselsatt med byggande av eller förvaltning av järnvägar eller liknande arbeten. Det var otvivelaktigt min rika erfarenhet på järnvägsbyggandets område, som gjorde, att järnvägsstyrelsen ansåg sig böra, sedan jag redan nått 56 års ålder, taga min arbetskraft i anspråk och därmed fortsätta oavbrutet i 11 års tid. Även under år 1919 har jag varit anställd vid ett statens företag, som har förbindelse med järnvägsväsendet.

Jag har under mitt arbete i statens tjänst varit anförtrord särdeles svåra arbeten. Fästena till landets största broar har jag utfört och jag vet med mig, att jag icke lämnat någon möda ospard att tillgodose statens intressen på det bästa möjliga sätt. Jag har såsom mer än 60-årig man fått arbeta i översta Norrlands obygd, och jag är övertygad om att järnvägsstyrelsen på förfrågan från Kungl. Maj:t kommer att vitsorda, att jag på ett gott sätt skilt mig från de mig förelagda uppgifterna. Jag vågar även framhålla, att den lön jag fått åtnjuta varit så låg, att den icke möjliggjort för mig att göra några besparingar, på vilka jag skulle kunna leva under min ålderdom, synnerligast som jag ofta förflyttats till olika platser utan erhållande av dagtraktamente. Jag äger ingen sparad förmögenhet. Allt vad jag under mitt föregående liv sparat samman förlorade jag vid järnvägsaktiebolaget Sölvesborg—Olofström—Elmhults konkurs på grund av ingången borgensförbindelse för bolaget. Av bilagda tre kronoskatte-debetsdolar för åren 1917, 1918 och 1919 framgår, att jag icke har haft någon inkomst utöver min avlöning.»

Under återopande av vad sålunda anförts har sökanden anhållit om en årlig pension av 2,000 kronor, att utgå under hans återstående livstid från och med den 1 januari 1920.

Vid framställningen har fogats ett antal bilagor, som styrka riktigheten av de utav sökanden rörande hans anställning m. m. lämnade uppgifter. Såsom sammandrag av desamma må anföras följande av sökanden upprättade meritförteckning över hans anställningar i statstjänst.

27/7 08—31/12 09.	Posthavande ingenjör vid grundläggningsarbetena för nya Forsmo-bron.
10/1 10—15/2	10. Tillfällig tjänstgöring å banbyrån i Stockholm.
16/2 10—31/8	11. Posthavande ingenjör vid Notvikens verkstadsanläggning.
1/9 11—31/12	13. Avdelningsingenjör vid dubbelspårsbyggnaden Alingsås Olskroken.
1/1 14—15/6	15. Posthavande ingenjör vid grundläggningsarbetena för ny bro över Dalälven vid Krylbo och Ljusne älv vid Edane.
16/6 15—15/5	16. Posthavande ingenjör vid uppförande av ställningsbro för broutbyte över Jädraån vid Järbo och uppförande av gatuport m. m. i Söderhamn.

- ¹⁶/₆ 16—¹⁵/₁ 17. Posthavande ingenjör vid bankförstärkning söder om Edane-bron och längs Stödesjön.
- ¹⁶/₁ 17—³¹/₁₂ 17. Posthavande ingenjör vid grundläggningsarbetena för bro över Stora Lule-älv vid inlandsbanan.
- ¹/₁ 18—³¹/₁₂ 18. Posthavande ingenjör vid uppförande av ställningsbro över Ume-älv vid Vännäs och kollossningskaj i Örn-sköldsvik.
- ¹/₁ 19—¹⁵/₃ 19. Posthavande ingenjör vid uppförande av ny bro över Norsälven.
- ¹⁵/₃ 19—³¹/₁₂ 19. Posthavande ingenjör vid dubbelspåret Rönninge—Ström.

Till följd av remiss har järnvägsstyrelsen den 19 januari 1920 avgivit utlåtande i ärendet. Styrelsen återoppar därvid innehållet i en den 3 december 1919 till sökanden avlåten skrivelse, i vilken styrelsen i anledning av en utav sökanden hos styrelsen gjord framställning om pension anfört följande:

Järnvägs-
styrelsen.

För erhållande av pension jämlikt Kungl. Maj:ts reglemente den 29 juni 1917 för statens järnvägars pensionskassa för pensionering av icke ordinarie personal fordrades, bland annat, att hava innehaft anställning såsom extra ordinarie tjänsteman vid statens trafikerade banor, såsom fast anställd tjänsteman vid statens järnvägsbyggnader eller som verkstads- och förrädsarbetare med stadigvarande anställning.

Då sökanden emellertid icke fyllde någon av dessa fordringar, vore alltså nämnda reglemente icke å honom tillämpligt, och då härtill komme, att hans tjänstetid vid statens järnvägar vore allt för kort för att han enligt de grunder, som hittills tillämpats i fråga om vid statens järnvägsbyggnader anställda personer, skulle kunna erhålla pension å allmänna indragningsstaten, hade styrelsen funnit omförmälda framställning icke kunna föranleda till någon vidare åtgärd.

Därefter har infordrat utlåtande den 27 januari 1920 avgivits av statskontoret, som därvid anfört följande:

Stats-
kontoret.

»Då sökanden, som först vid uppnådd ålder av 55 år erhållit anställning i statens tjänst, arbetat vid statens järnvägsbyggnader under en sammanlagd tid av något mer än tio år, intill dess han av byggnadskommissionen för dubbelspåret Rönninge—Ström anställdes vid dess arbeten under tiden ¹⁵/₃—³¹/₁₂ 1919, samt alltså endast omkring 11 år varit sysselsatt med tillfälligt arbete i statens tjänst, vill det synas statskontoret, som om järnvägsstyrelsen haft goda skäl för sin mening, att pension av statsmedel knappast kan anses böra sökanden beredas. Skulle emellertid någon sådan förmån finnas böra utverkas åt sökanden, anser statskontoret beloppet icke böra överstiga 1,200 kronor, motsvarande ungefär vad på sökandens tjänstetid belöper av ett pensionsbelopp å 4,000 kronor, som med hänsyn till sökandens avlöning kan anses hava varit skäligt, om han tjänat staten i 35 år.»

I fråga om pensionering av icke ordinarie personal vid statens järnvägar gälla för närvarande de bestämmelser, som 1917 års riksdag

Departement-
schefen.

med bifall till Kungl. Maj:ts proposition nr 222 fastställde och vilka innehållas i Kungl. Maj:ts reglemente för statens järnvägars pensionskassa för pensionering av icke ordinarie personal den 29 juni 1917 (sv. förf.-samling nr 441).

Angående rätt till pension enligt detta reglemente gäller, så vitt nu är i fråga, i huvudsak följande.

Delägare i omförmälda pensionskassa och förty berättigad att därför erhålla pension är enligt § 3 bland annat den, som innehaft anställning såsom extra ordinarie tjänsteman vid statens trafikerade järnvägar eller fast anställd tjänsteman vid statens järnvägsbyggnader. Rätt till pension inträder för de flesta befattningshavare av sistnämnda kategori, då vederbörande vid avgång ur tjänsten uppnått en levnadsålder av 63 år, under förutsättning tillika, att han vid uppnående av nämnda levnadsålder räknar minst 10 tjänstår (§ 10 mom. c). Jämväl befattningshavare, som antagits före den 1 januari 1918, vilken dag reglementet trädde i kraft, är enligt närmare föreskrifter i övergångsbestämmelserna pensionsberättigad.

Såsom riksdagen i sin skrivelse i ämnet (354/1917) (sid. 3) framhöll, utgöras de grupper av personal, vilka avsågos i förenämnda proposition, av personer, vilka i ungefär samma omfattning året om hade stadigvarande anställning, men av åtskilliga anledningar ansetts icke lämpligen böra ifrågakomma till erhållande av ordinarie befattning. Personer med mera tillfällig anställning hava däremot icke inbegripits i förslaget. På grund härav har, såsom av det anförda framgår, pensionsrätten ifråga om tjänstemän vid statens trafikerade järnvägar begränsats till dem, som hava anställning såsom extra ordinarie tjänstemän, och i fråga om personal vid statens järnvägsbyggnader har kravet på stadigvarande anställning uttryckts genom nyss anförda ordalag i § 3, enligt vilken vederbörande skall för erhållande av pension hava haft anställning som fast anställd tjänsteman vid nämnda byggnader. Enligt vad i propositionen framhölls (sid. 24), åsyftades med sistnämnda uttryck sådana personer, som sedan längre tid tillbaka haft stadigvarande sysselsättning året om och därför erhållit tjänstebeteckningen »fast anställda», och i specialmotivering till § 3 (sid. 71) angavs samma förhållande närmare så, att ifrågavarande anställningsform kännetecknades av att vederbörande erhållit särskilt antagningsbevis om fast anställning. Därvid bör emellertid i detta sammanhang anmärkas, att sådana bevis icke för befattningshavare vid statens järnvägsbyggnader börjat användas förrän omkring år 1916, varför det, ifråga om tiden dessförinnan, får bero på prövning i varje särskilt fall, huruvida vederbörandes anställning bör få tillgodoräknas för rätt till pension eller icke.

Om än på grund av oförmälda stadganden Thorstensons anställning måste, formellt sett, räknas som tillfällig, torde det likväl kunna ifrågasättas, huruvida icke av billighetsskäl något understöd bör beredas honom. Sökanden innehar såväl den för pensionsrätt stadgade levnadsålder, i det att han är över 67 år gammal, som nödigt antal tjänstår, i det att han kan tillgodoräkna mer än 10 tjänstår vid statens järnvägars banavdelning och vid statens järnvägsbyggnader ävensom mer än $\frac{3}{4}$ tjänstår vid byggnadskommissionen för dubbelspåret Rönninge—Ström; och den omständigheten att det erforderliga antalet tjänstår icke uppnåtts vid fyllda 63 år utan först ett par år därefter, lärer, då sökanden under tiden utan anmärkning kunnat uppehålla sin befattning, icke i detta sammanhang böra leda till minskning av en ifrågasatt pension. Vad sökandens anställning beträffar, framgår av utredningen, att, ehuru, såsom redan nämnts, sökanden formellt sett icke innehaft sådan fast anställning, som i reglementet avses, han icke desto mindre oavbrutet under mer än 11 år varit anställd på ansvarsfulla poster vid järnvägsbyggnader för statens räkning eller vid statens järnvägars banavdelning, och har hans arbete därunder, enligt vad jag inhämtat, varit av beskaffenhet att kunna väl vitsordas. Med hänsyn härtill och då, såsom av motiven till ifrågasatt reglemente framgår, syftet med oförmälda villkor av fast anställning varit att begränsa pensionsrätten till personal, som i ungefär samma omfattning året om haft stadigvarande anställning, synes sökanden billigtvis böra få tillgodoräkna ifrågasatt tjänstår för rätt till pension.

I fråga om beloppet av den pension, som, enligt vad jag vill förorda, bör på nu angivna grunder tillerkännas sökanden, må anföras följande.

I § 5 av oförmälda reglemente stadgas, att pensionsunderlaget för extra ordinarie tjänstemän vid statens trafikerade järnvägar med månadsavlöning utgör 70 % av avlöningen för år och för tjänstemän vid statens järnvägsbyggnader 70 % av samma avlöning, dock i senare fallet högst vissa angivna belopp.

Enligt § 6 äger järnvägsstyrelsen för extra ordinarie tjänstemän av högre grad ävensom tjänstemän vid statens järnvägsbyggnader, med iakttagande av viss begränsning, bestämma den avlöning, efter vilken pensionsunderlaget bör beräknas. För sökanden anses, enligt vad jag av styrelsen inhämtat, pensionsunderlaget böra utgöra 4,000 kronor.

Därest sökanden för rätt till pension får, såsom jag finner billigt, tillgodoräkna tjänstgöring från och med det hans anställning i statstjänst tagit sin början, vilket uppgivits hava ägt rum den 27 juli 1908, till och med upphörandet av hans anställning vid byggnadskommissionen för dubbel-

spåret Rönninge—Ström eller den 31 december 1919, utgör antalet tjänstår 11. Pension skulle på grund härav i vanliga fall jämlikt § 12 i reglementet utgå med 27,5 % av pensionsunderlaget eller med 1,100 kronor, varav jämlikt § 15 $\frac{2}{3}$ eller 733 kronor 33 öre utgör statspension och återstoden, 366 kronor 67 öre, avgiftspension. Då sökanden antagits före den 1 januari 1918, skulle emellertid, jämlikt punkten 3) i övergångsbestämmelserna allenast statspensionen utgå med fullt belopp, varemot avgiftspensionen skulle beräknas så, som om sökanden vid sitt avskedstagande fått tillgodoräkna allenast 10 tjänstår. Till följd härav bleve, med tillämpning av §§ 12 och 15, avgiftspensionen endast 333 kronor 33 öre, vadan sammanlagda pensionen alltså skulle utgöra 1,067 kronor. För beviljandet därav skulle emellertid förutsättas, att sökanden efter den 1 januari 1918 till pensionskassan erlagt föreskrivna avgifter. Då så icke varit fallet, torde pensionens belopp böra något reduceras, lämpligen till 1,000 kronor.

På grund av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att ingenjören Hjalmar Thorsten Thorstenson må från och med den 1 januari 1920 under sin återstående livstid äga å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 1,000 kronor.

Till denna departementschefens, av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagade Hans Maj:t Konungen lämna bifall samt förordnade, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skulle avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Gunnar Corin.